

Julian Jezioro

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy
e-mail: julek@poczta.onet.pl

Przyrzeczenie publiczne w uregulowaniu Kodeksu cywilnego – próba ogólnego ujęcia instytucji dla potrzeb praktyki obrotu

STRESZCZENIE

Podstawowym celem opracowania jest przedstawienie uregulowania przyrzeczenia publicznego w Kodeksie cywilnym, w zakresie, w jakim może to być użyteczne dla praktyki obrotu. Źródłem tego stosunku zobowiązaniowego jest jednostronna czynność prawna. Przyrzeczenie publiczne może być dokonane przez każdy podmiot dopuszczony do obrotu. Uregulowane zostało w dwóch podstawowych formach: przyrzeczenia nagrody za oznaczoną czynność oraz przyrzeczenie nagrody za najlepsze dzieło lub najlepszą czynność (przyrzeczenie nagrody konkursowej). Opracowanie dotyczy przesłanki „publiczności” przyrzeczenia, istoty i charakteru świadczeń stron. Zawiera omówienie wykonania przyrzeczenia publicznego przez kilka podmiotów. Wskazuje na podstawowe różnice pomiędzy konkursem a pozostałymi przypadkami przyrzeczenia publicznego. Można nadmienić, że odnosi się do konkursu w ramach zamówień publicznych oraz tzw. „konkursów zamkniętych”.

Słowa kluczowe: przyrzeczenie publiczne, jednostronna czynność prawna, przyrzeczenie nagrody konkursowej, przyrzeczenie czynności, konkurs, konkurs zamknięty, zamówienia publiczne.

1. Wprowadzenie

W realiach współczesnego obrotu masowego dużą rolę odgrywa instytucja przyrzeczenia publicznego. Przykładowo – właśnie w tej formie prowadzona jest zwykle działalność polegająca na organizacji różnego rodzaju konkursów i loterii, także w ramach udzielania zamówień publicznych¹. Uregulowanie kodeksowe dotyczące tej instytucji jest stosunkowo wąskie i od wielu lat nie uległo zmianie². Jednocześnie jako źródło stosunku zobowiązaniowego jest to instytucja odmienna od podstawowych w uregulowaniu Księgi III Kodeksu

¹ W tym zakresie zob. szerzej A. Niewęglowski, *Konkurs w prawie zamówień publicznych a przyrzeczenie publiczne w ujęciu Kodeksu cywilnego*, cz. I, *Zamówienia publiczne*, „Doradca” 2009, nr 5, s. 68 i nast.

² Zob. art. 919–921 k.c.

cywilnego (dalej: k.c.) źródeł takich stosunków, jakimi są zasadniczo umowy. Praktyka obrotu nie zawsze dostrzega wszystkie tego konsekwencje.

Celem tego opracowania, ze względu na jego charakter i objętość, nie jest więc szczegółowe omówienie wszystkich związanych z tym problemów praktycznych czy też istotna polemika z dotychczas sformułowanymi przez doktrynę ocenami. Podstawowym jego celem jest próba ogólnego przedstawienia uregulowania kodeksowego przyrzeczenia publicznego w takim zakresie, w jakim może to być użyteczne dla praktyki obrotu. A więc poza przedstawieniem uregulowania prawnego – celem takim jest zasadniczo podsumowanie i uporządkowanie dyskusji naukowej w zakresie, w jakim może to być użyteczne dla tej praktyki³.

2. Ustawowe ujęcie, charakter prawny i rodzaje przyrzeczenia publicznego

Zgodnie z art. 919 § 1 k.c. – kto przez ogłoszenie publiczne przyrzekł nagrodę za wykonanie oznaczonej czynności, obowiązany jest przyrzeczenia dotrzymać⁴. Z treści art. 919 § 2 k.c. wynika, że jeżeli w przyrzeczeniu nie był oznaczony termin wykonania czynności ani nie było zastrzeżenia, że przyrzeczenie jest nieodwołalne, przyrzekający może je odwołać. Odwołanie takie powinno nastąpić przez ogłoszenie publiczne w taki sam sposób, w jaki było uczynione przyrzeczenie i jest bezskuteczne względem osoby, która wcześniej czynność wykonała.

Zgodnie z dominującym poglądem uregulowanie kodeksowe kształtuje przyrzeczenie publiczne jako jednostronną czynność prawną. Takie rozwiązanie należy uznać za wyjątkowe w uregulowaniu części szczegółowej zobowiązań, w którym jako źródło stosunków zobowiązaniowych dominują umowy. Przy czym podkreślić należy, że zarówno umiejscowienie omawianej instytucji w Kodeksie cywilnym, jak i przedstawiona tu treść art. 919 k.c. nie daje wyraźnej podstawy do oceny, że nasz ustawodawca zrealizował właśnie tzw. koncepcję policytacyjną (łac. *pollicitatio*)⁵, regulując przyrzeczenie publiczne. Stąd prezentowana tu ocena konstrukcji czynności prawnej, zgodnie z którą powstanie stosunku przyrzeczenia publicznego następuje w wyniku dokonania jednostronnej czynności prawnej, a nie zawarcia umowy – jest zasadniczo wynikiem ukształtowania się w tym zakresie poglądów teorii i praktyki⁶.

Ujęcie takie wydaje się trafne i opiera się na ważkich argumentach, które przedstawione zostaną tu jedynie skrótowo. Po pierwsze wskazuje się, że przyjęcie koncepcji uznania przyrzeczenia publicznego za ofertę prowadzącą do zawarcia umowy powodowałoby w bardzo wielu

³ Opracowanie powstaje w ramach działalności wydawniczej PWSZ w Legnicy, stąd w założeniu autora ma być zgodne z podstawowymi celami wyższej szkoły zawodowej wynikającymi z zawodowego profilu wykształcenia jej absolwentów. Należy też dodać, że autor tego opracowania omawiał instytucję przyrzeczenia publicznego w swoich wcześniej powstałych opracowaniach komentarzowych i podręcznikowych (zob. zwłaszcza pozycje wskazane w bibliografii) i w podstawowym zakresie tam prezentowane oceny nie uległy zmianie, a więc czytelnik znajdzie je także w tym opracowaniu.

⁴ Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 19 września 2002 r. uczynione jednostronnie przyrzeczenie nie rodzi zobowiązania przyrzekającego do jego dotrzymania, chyba że ma cechy określone w art. 919 § 1 k.c. (IV CKN 1274/00, nie publ.)

⁵ Zgodnie z tzw. „teorią umowną” przyrzeczenie publiczne stanowi ofertę *ad incertas personas*, zob. szerzej K. Z a w a d a [w:] *System prawa cywilnego*, tom 8, *Prawo zobowiązań – część szczegółowa*, red. J. P a n o w i c z - L i p s k a, Warszawa 2004, s. 801.

⁶ Tak tamże, s. 802; zob. też przywołane tam wypowiedzi doktryny.

przypadkach niemożliwość uznania aktu wykonania czynności lub dzieła za oświadczenie woli; np. jeśli wykonawca wykonał czynność, nie wiedząc o przyrzeczeniu⁷. Dalszą konsekwencją byłoby ograniczenie przyrzeczenia tylko do przypadku, w którym wykonawca posiada przynajmniej ograniczoną zdolność do czynności prawnych, co jest warunkiem złożenia skutecznego oświadczenia o przyjęciu oferty⁸. Ponadto trafnie przyjmuje się, że na tle polskiego prawa cywilnego nie da się uzasadnić zarzutu stawianego koncepcji ujmowania przyrzeczenia publicznego jako jednostronnej czynności prawnej, w którym podnosi się, że prowadzi to do narzucenia wykonawcy uprawnienia w postaci roszczenia o nagrodę⁹.

Z przepisu art. 919 § 2 k.c. wynikają skutki prawne ogłoszenia nagrody za wykonanie oznaczonej czynności przez przyrzekającego (dłużnika w powstającym stosunku zobowiązaniowym) oraz dodatkowo przepis ten określa przesłanki skuteczności odwołania uczynionego przyrzeczenia.

Jako jednostronna czynność prawna przyrzeczenie publiczne może być dokonane przez każdy podmiot wyposażony w zdolność do czynności prawnych, a więc w tym zakresie może być czynnością zarówno obrotu profesjonalnego (w znaczeniu handlowego), jak i nieprofesjonalnego. Nie można też wykluczyć działania przez przedstawicieli ustawowych osób nie posiadających zdolności do czynności prawnych. Nie występują w tym zakresie istotne, wymagające omówienia, odmienności od zasad dotyczących innych czynności prawnych. Ewentualne ograniczenia wynikają z uregulowania ogólnego, a więc dotyczącego także pozostałych czynności prawnych¹⁰.

Przy czym, na podstawie uregulowania szczególnego, charakter podmiotu dokonującego przyrzeczenia publicznego może wpływać na poszczególne elementy powstającego w wyniku takiej czynności stosunku prawnego. Przykładowo dotyczy to zamówień publicznych, które są uregulowane w art. 110 i następnych ustawy z 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych¹¹. Kwestie z tym związane zostaną wzmiankowane w końcowej części tego opracowania.

Analiza przepisów Kodeksu cywilnego prowadzi do wniosku, że przyrzeczenie publiczne uregulowane zostało w dwóch podstawowych formach. Jest to uregulowane w art. 919 k.c. – przyrzeczenie nagrody za oznaczoną czynność oraz objęte unormowaniem art. 921 k.c. – przyrzeczenie nagrody za najlepsze dzieło lub najlepszą czynność (przyrzeczenie nagrody konkursowej). Dodajmy, że sama regulacja kodeksowa omawianej tu instytucji jest stosunkowo wąska i obejmuje przepisy art. 919–921 k.c. Przyjmuje się, jeśli nic innego nie wynika z przepisów szczególnych, że wszystkie te przepisy stosuje się do obu wyróżnionych tu rodzajów przyrzeczenia publicznego¹².

W praktyce obrotu uregulowanie kodeksowe przyrzeczenia publicznego może znaleźć zastosowanie także do bardziej złożonych sytuacji. Możliwe jest powstanie stosunku będącego wynikiem swoistej modyfikacji poprzez zawarcie umowy – niejako w „miejsce” jednostronnego przyrzeczenia. Będzie to zwykle wynikiem zastrzeżenia przyrzekającego, że dodatkowym warunkiem powstania konkretnego stosunku jest złożenie oświadczenia woli prowadzącego

⁷ Zob. tamże, s. 802–803.

⁸ Tamże.

⁹ Tamże.

¹⁰ Zob. też art. 98, 101 § 3 k.r.o.

¹¹ Tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 907 ze zm.; dalej: „PrZamPubl”

¹² K. Z a w a d a [w:] *System...*, dz. cyt., s. 776–777.

do zawarcia umowy. W takim wypadku źródłem stosunku prawnego jest umowa a uregulowanie art. 919–921 k.c. można stosować do takich stosunków jedynie w drodze analogii¹³.

Ponadto w literaturze akcentuje się odmienności tzw. „konkursów zamkniętych”. Zwykle ich cechą jest ograniczony zakres adresatów, co może budzić wątpliwości dotyczące kwalifikowania ich jako przyrzeczenie publiczne na podstawie uregulowania kodeksowego, a dodatkowo przyrzekający w takim stosunku zwykle zastrzega zawarcie umowy z wyłonionym w ten sposób kontrahentem. Dopuszcza się do takich umów – także w drodze analogii – stosowanie uregulowania zawartego w art. 919–921 k.c.¹⁴

3. „Publiczny” charakter przyrzeczenia

Poza problemem kwalifikacji prawnej źródła stosunku z przyrzeczenia publicznego podstawowym zagadnieniem prawnym, które pojawia się na tle przepisów kodeksowych dotyczących tej instytucji, jest problem jego skuteczności. Zgodnie z uregulowaniem kodeksowym jest to przede wszystkim uwarunkowane „publicznym” charakterem konkretnego oświadczenia przyrzekającego. Zwykle przyjmuje się, że chodzi w tym zakresie o stworzenie możliwości powszechnego dostępu do oświadczenia przyrzekającego, ale że nie musi to oznaczać bezwzględnej „nieoznaczoności” adresata.

Należy zgodzić się z oceną, że w ujęciu kodeksowym tej przesłanki chodzi przede wszystkim o cechy tzw. „kanałów komunikowania się”, czyli „materialne substraty znaków, za pomocą których komunikat (będący oczywiście zbiorem odpowiednio uporządkowanych znaków) udostępniany jest jego odbiorcom”¹⁵. A cecha „publiczności” – zgodnie z tym poglądem – oznacza „otwartość (dostępność) kanału komunikacji dla innych podmiotów”¹⁶. Tak więc wyłączyć należy przypadki takich środków komunikacji, jakie adresowane są do indywidualnie oznaczonego adresata (zasadniczo chodzi o listy); kwestia ta ani w ujęciu teoretycznym, ani praktycznym nie powinna budzić większych wątpliwości¹⁷.

W efekcie dopuszcza się z jednej strony wprowadzenie pewnych ograniczonych wyłączeń, mających swoje źródła w naturze przyrzeczenia. Obejmuje to np. wyłączenie osób, które uczestniczą w realizacji zobowiązania przyrzekającego: jego pracowników, członków tzw. „jury konkursowego”, także członków rodziny takich osób. A w przypadku udzielania zamówień publicznych – np. osób figurujących w Krajowym Rejestrze Długów¹⁸. Dopuszcza się zawężenie adresata przyrzeczenia poprzez wskazanie cech indywidualizujących, np. adresu przyrzeczenie do architektów (konkursy architektoniczne), kobiet (konkursy piękności), klientów określonych placówek handlowych itp. We współczesnych realiach może dotyczyć to także – posiadaczy numerów telefonów komórkowych w określonej sieci lub osób mających dostęp do tzw. „skrzynek e-mail” w ramach określonego serwera, który je obsługuje, bądź uczestników tzw. „portalu społecznościowego” w Internecie itp.

¹³ K. Z a w a d a [w:] *System...*, dz. cyt., s. 804

¹⁴ Zob. tamże.

¹⁵ Tak K. M u l a r s k i, *Przyrzeczenie publiczne – wybrane problemy semiotyczne i dogmatyczne*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Społeczny” 2008, z. 4, s. 49.

¹⁶ Tamże oraz przywołana tam literatura.

¹⁷ Na tle uregulowania PrZamPubl – zob. szerzej A. N i e w ę g ł o w s k i, *Konkurs...*, dz. cyt., s. 70 i nast.

¹⁸ Tak trafnie A. N i e w ę g ł o w s k i [w:] tamże, s. 70.

Jak można zauważyć, podstawowym celem uzasadniającym skorzystanie z przyrzeczenia publicznego w praktyce obrotu jest stworzenie możliwości określenia (w sensie odnalezienia i skonkretyzowania) podmiotu zdolnego do zaspokojenia potrzeby przyrzekającego (poprzez dokonanie czynności lub spełnienie innego świadczenia) w sytuacji, kiedy sam przyrzekający nie jest w stanie dokonać takiego wyboru¹⁹. Konstrukcja przyrzeczenia publicznego stwarza więc, w ujęciu funkcjonalnym, sytuację, w której możliwe jest dookreślenie z szerokiego kręgu potencjalnych kontrahentów takiego skonkretyzowanego podmiotu przyrzekającego, albo też prowadzi do sytuacji, w której przyrzekający otrzymuje informację, że jego interes w określonej w treści orzeczenia postaci nie zostanie w tym kręgu zaspokojony wobec braku zainteresowania jego propozycją.

Nie budzą zwykle w literaturze większych wątpliwości, co do spełnienia przesłanki „publiczności” przyrzeczenia, przypadki zamieszczenia oświadczenia przyrzekającego w tzw. „tradycyjnych środkach przekazu”, przez co zwykle przyjmuje się: gazety świetlne, plakaty, afisze, anonsy, obwieszczenia umieszczane w miejscach przeznaczonych do zamieszczania ogłoszeń, ulotki. Dotyczy to także prasy w szerokim, wynikającym z treści art. 7 ust. 2 pkt 1 ustawy z 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe²⁰, znaczeniu, a więc obejmuje publikacje periodyczne, które nie tworzą zamkniętej, jednorodnej całości, ukazujące się nie rzadziej niż raz do roku, opatrzone stałym tytułem albo nazwą, numerem bieżącym i datą, a w szczególności: dzienniki i czasopisma, serwisy agencyjne, stałe przekazy teleksowe, biuletyny, programy radiowe i telewizyjne oraz kroniki filmowe. W ujęciu ustawowym prasą są także wszelkie istniejące i powstające w wyniku postępu technicznego środki masowego przekazu, w tym także rozgłośnie oraz tele- i radiowęzły zakładowe, upowszechniające publikacje periodyczne za pomocą druku, wizji, fonii lub innej techniki rozpowszechniania. Odniesić to należy także do przypadku złożenia przyrzeczenia ustnie na różnego rodzaju „otwartych” zebraniach, wiecach itp.²¹ Wydaje się także, że w przywołanych powyżej kryteriach wątpliwości nie powinno być w odniesieniu do coraz częściej pojawiających się form komunikacji elektronicznej typu „SMS”, „e-mail” itp. W wyroku z 29 września 2005 r.²² Sąd Najwyższy trafnie określił sieć Internet jako sposób dotarcia do „nieokreślonej liczby nieoznaczonych osób”, kwalifikującą takie działanie jako sposób złożenia przyrzeczenia publicznego.

Na tym tle w literaturze sformułowano trafną ocenę, że nie może to jednak prowadzić do ograniczenia przesłanki „publiczności” przyrzeczenia tylko do tzw. „środków masowego przekazu”. Uzasadnia to szczegółowa analiza znaczenia tego określenia, z której wynika, że wyrażenie „publiczny” językowo oznacza przede wszystkim „otwartość”, a nie „masowość” użytego w konkretnym przypadku tzw. „kanału komunikacji”²³. Istotniejsze jest, że stanowisko to trafnie akcentuje także konieczność odnoszenia tego wymogu nie do adresatów, ale do odbiorców komunikatu będącego przyrzeczeniem publicznym. Stąd za skuteczne prawnie należy uznać przyrzeczenie skierowane także do grupy adresatów, w stosunku do których jest możliwe określenie ich liczby (choćby określonej grupy zawodowej – np. notariuszy). Nie stanowi też przeszkody to, że przyrzekający zna podmioty, do których adresuje swoje oświadczenie²⁴.

¹⁹ Zob. też szerzej K. Mularski, *Przyrzeczenie publiczne...*, dz. cyt., s. 53.

²⁰ Dz. U. Nr 5, poz. 24 ze zm.

²¹ Zob. J. Gudowski [w:] *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga III. Zobowiązania*, t. 2, Warszawa z 2002, s. 746.

²² I CK 104/05, Biuletyn SN z 2006 r., Nr 3, poz. 10 z glosą R. S z o s t a k a, ST 2006, Nr 12, s. 71.

²³ Tak K. Mularski, *Przyrzeczenie publiczne...*, dz. cyt., s. 50.

²⁴ Tamże, s. 51–52.

Oceny tu sformułowane nie ulegają zmianie także wtedy, gdy w praktyce obrotu wystąpią bardziej złożone sytuacje, np. częściowo treść przyrzeczenia wynika z audycji radiowej i telewizyjnej, a częściowo zawarta jest w przekazie zawartym w odpowiedzi na SMS wysłanej przez zainteresowanego udziałem w konkursie. Choć mamy tu do czynienia z ogłoszeniem mającym konkretnego adresata określonego poprzez numer telefonu komórkowego lub adres poczty elektronicznej, to decydujące znaczenie należy przypisać treści pierwotnego komunikatu przyrzekającego, z którego powinno wynikać, czy poza takim skonkretyzowanym adresatem także inne podmioty mogą doprowadzić do objętego tą czynnością skutku.

Należy jednak zastrzec, że każda sytuacja wymaga dokładnej analizy, uwzględniającej wszystkie przesłanki ustawowe przyrzeczenia publicznego. Dla ilustracji tej oceny można wskazać, że w wyroku z 1 lutego 1996 r., Sąd Apelacyjny w Białymstoku uznał, że tzw. agresywna oferta nie może być uznana za przyrzeczenie publiczne (art. 919 k.c.), skoro jest skierowana do indywidualnie oznaczonych adresatów poprzez podanie ich imion, nazwisk i adresów, a nadto nie zawiera przyrzeczenia nagrody za wykonanie oznaczonej czynności, a tylko zapewnienie udziału w losowaniu nagród w razie przyjęcia oferty²⁵.

Ewentualne problemy, jakie pojawić się mogą na tym tle, mogą wiązać się też z oceną, czy konkretne przyrzeczenie spełnia ustawowe wymogi oświadczenia woli w rozumieniu art. 60 k.c. oraz jego wykładnią (art. 65 k.c.). W praktyce prowadzić to będzie do zbadania okoliczności, w jakich zostało złożone, te bowiem będą decydowały, czy są to oświadczenia, które zmierzają do wywołania skonkretyzowanych i pewnych skutków prawnych. Tak niewątpliwie będzie, jeśli z okoliczności będzie wynikało, że skutki takie miały dotyczyć „stosunków” towarzyskich, rodzinnych lub grzecznościowych. Na tym tle w literaturze poświęconej przyrzeczeniu publicznemu przywołuje się często uchwałę Sądu Najwyższego z 20 września 1996 r., w której sąd ten odmówił cech przyrzeczenia publicznego obietnicy polityka w sprawie dokonania na rzecz obywateli przysporzenia majątkowego, złożonej w trakcie kampanii politycznej²⁶.

4. Nagroda oraz przedmiot świadczenia wykonawcy

Kolejnym elementem konstruującym konkretny stosunek jest przyrzeczenie nagrody. W odniesieniu do tego elementu dla praktyki obrotu istotny jest zwłaszcza problem charakteru tak określonego świadczenia przyrzekającego. W potocznym rozumieniu określenie to zwykle utożsamia się z korzyścią majątkową. Ale uregulowanie prawne omawianej tu instytucji nie przesądza w ten sposób tej kwestii. W efekcie należy przyjąć, że nie ma przeszkód, aby nagroda nie miała charakteru majątkowego. Jednak w razie braku sprecyzowania tej kwestii (np. poprzez określenie podstaw do ustalenia nagrody) należy przyjąć, że zobowiązanie przyrzekającego polega na zapłacie kwoty pieniężnej.

Można też dodać, że przywołane powyżej uregulowanie art. 65 k.c. znajdzie zastosowanie także w sytuacji, kiedy pojawi się problem sprecyzowania wielkości (np. wysokości nagrody pieniężnej), jeśli wobec użytych przez przyrzekającego określeń pojawi się taki problem, np.

²⁵ I ACr 13/96, OSA1996 r., Nr 7, poz. 40.

²⁶ III CZP 72/96, OSN 1997, Nr 1, poz. 4; glossa kryt. M. Cieślińskiego, OSP 1997 r., Nr 6, poz. 113, F. Zedlera, „Prawo Spółek” 1998, nr 1, s. 75; zob. też Z. Radwański [w:] *System prawa prywatnego*, tom 2, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, Warszawa 2002, s. 25 i 26.

jeśli przyrzekający użyje w tym zakresie zwrotu o nieprecyzyjnym znaczeniu typu: „okazała”, „wysoka” itp. W praktyce jest to więc kolejna kwestia wymagająca doprecyzowania, jeśli konkretny stosunek ma mieć charakter transparentny i prawnie weryfikowalny.

W efekcie trudno nie zgodzić się z oceną, że przedmiotem nagrody mogą być zachowania, które nie posiadają cech świadczenia w ścisłym prawnym znaczeniu tego określenia. Oznacza to istotne rozszerzenie potencjalnych funkcji, jakie omawiana instytucja może pełnić w obrocie – zwłaszcza w odniesieniu do funkcji typowych, realizowanych w ramach stosunków z umów zobowiązaniowych²⁷. W istocie dopuszczalne jest takie ukształtowanie tego elementu stosunku, że sprowadza się do swoistej zachęty adresatów przyrzeczenia do określonego w przyrzeczeniu postępowania. Prowadzi to do szerszego wniosku, że w uregulowaniu przyrzeczenia publicznego „system prawny otwiera się na te czynności faktyczne lub konwencjonalne, które z różnych przyczyn pozostają poza sferą umów zobowiązaniowych [...] instytucja zdaje się (w zakresie, w jakim przedmiot przyrzeczenia i nagroda nie ma charakteru świadczenia) pełnić funkcję wychowawczą”²⁸. Przy czym może to oznaczać, że w niektórych wypadkach świadczenia takie będą nieegzekwowalne²⁹. I jest to kolejny element istotny dla praktyki obrotu.

Mając na względzie treść art. 919 k.c., należy przyjąć, że świadczenie na rzecz przyrzekającego polega na wykonaniu określonej czynności, ewentualnie może nim być jej rezultat. Przepis ten nie ogranicza w sposób zawężający świadczenia wykonawcy do określonego rodzaju lub rodzajów aktywności. Należy więc uznać, że obejmuje to każdą aktywność ludzi, przy czym wyłączyć należy czynności zabronione przez prawo lub sprzeczne z zasadami współżycia społecznego oraz zdarzenia niezależne od zachowania człowieka³⁰.

Z punktu widzenia wykonawcy w stosunku z przyrzeczenia publicznego istotne jest nabycie roszczenia o spełnienie świadczenia w postaci nagrody. Chwilą powstania tego uprawnienia jest czas wykonania czynności objętej przyrzeczeniem zgodnie z jego treścią. Świadczenie przyrzekającego może mieć różną postać – z przepisów nie wynikają w tym zakresie istotne ograniczenia. Tak więc zwykle zadecyduje jej charakter. Może to być roszczenie o zapłatę kwoty pieniężnej, roszczenie o przeniesienie własności, ale także roszczenie o dokonanie innych czynności prawnych lub faktycznych.

Podobnie ustawodawca nie nakłada ograniczeń na możliwość określenia podmiotu, który spełni świadczenie. Tak więc może być to sam przyrzekający lub osoba trzecia (np. „fundator” nagrody). Jak należy ocenić, w tych ostatnich sytuacjach znajdzie zastosowanie uregulowanie dotyczące *pactum in favorem tertii* (art. 393 k.c.).

5. Odwołanie i zmiana przyrzeczenia publicznego

Stosunek z przyrzeczenia publicznego został ukształtowany jako względnie trwałe. Zasadniczo przyrzeczenie publiczne jest odwołalne poprzez jednostronne oświadczenie przyrzekającego, ale jedynie w stosunku do osoby, która objętej nim czynności jeszcze nie wykonała. Możliwe jest także zastrzeżenie nieodwołalności oraz określenie w jego treści terminu

²⁷ Zob. K. Mularski, *Przyrzeczenie publiczne...*, dz. cyt., s. 61–62.

²⁸ Tamże, s. 62.

²⁹ Tamże, s. 59–60.

³⁰ Zob. K. Zawada [w:] *System...*, dz. cyt., s. 779–782.

na wykonanie. Za nieodwołalne należy uznać jedynie przyrzeczenie nagrody konkursowej. Skuteczność takiego przyrzeczenia wprost wymaga wyznaczenia terminu, w ciągu którego można ubiegać się o nagrodę (art. 921 k.c.). Przy czym dla swej skuteczności – powinno nastąpić w ten sam sposób, w jaki było uczynione przyrzeczenie. Przyjmuje się, że nie wystarcza zachowanie „równej skuteczności odwołania”, a wymóg ten dotyczy zachowania tej samej „drogi”, przy akceptacji jedynie drobnych odchyłeń od niej³¹.

Podobna ocena dotyczy zmiany przyrzeczenia – dopuszcza się jedynie zmiany „nieistotne”, a więc w szczególności „miejsca składania prac konkursowych, zmiany terminu zwrotu tych prac, zmiany ilości nagród pieniężnych bez zmniejszenia globalnej kwoty przyrzeczonych nagród”, brak akceptacji dla skuteczności zmian „istotnych”, które „zagroziłoby [...] osobom ubiegającym się o nagrodę pozbawieniem ich szans jej uzyskania”³². Prawo odwołania przyrzeczenia publicznego zasadniczo uznaje się za prawo majątkowe, a więc podlega dziedziczeniu³³.

6. Wykonanie przyrzeczenia publicznego przez kilka podmiotów

Przepis art. 920 k.c. zawiera normę interpretacyjną. Dotyczy sytuacji, kiedy kilka osób³⁴ niezależnie od siebie wykona czynność objętą przyrzeczeniem publicznym (§ 1 i 2) oraz kiedy czynność ta zostanie wykonana wspólnie (§ 3). W takich przypadkach zasadniczym problemem praktycznym jest realizacja prawa do nagrody przez te podmioty. Przy czym ze względu na dyspozytywny charakter art. 920 k.c. w pierwszym rzędzie znajdują zastosowanie zasady wynikające z treści przyrzeczenia. Uregulowanie zawarte w art. 920 k.c. jest uzasadnione tym, że przyrzekający nie ma zwykle realnego wpływu na działania podejmowane przez zainteresowanych jego przyrzeczeniem, a tym samym nie wie, który z tych podmiotów pierwszy wykonał przedmiotową czynność. Stąd też, jeśli przyrzeczona została tylko jedna nagroda, a zgłaszających jest kilku – decyduje pierwszeństwo zgłoszenia się po nią, a dopiero w dalszej kolejności – kto pierwszy wykonał objętą przyrzeczeniem czynność.

Na tym tle pojawia się w praktyce problem skutków spełnienia świadczenia nagrody przez przyrzekającego, jeśli następnie okaże się, że zgłaszający jako pierwszy nie wykonał czynności objętej treścią przyrzeczenia. Zdaniem Zbigniewa Radwańskiego wypłata na ręce takiej osoby nagrody zwalnia przyrzekającego z jego zobowiązania³⁵, jednak przy zastrzeżeniu działania przyrzekającego w dobrej wierze; trudno bowiem uzasadnić ten skutek, jeśli przyrzekający wiedział o braku spełnienia czynności objętej zobowiązaniem przez taką osobę³⁶.

Ponadto, jeśli z treści przyrzeczenia nie wynika zastrzeżenie tylko jednej nagrody, a warunek spełni większa ilość zgłaszających – każdej takiej osobie należy się nagroda w przyrzeczonej wysokości.

³¹ K. Z a w a d a [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 2, red. K. P i e t r z y k o w s k i, Warszawa 2008, s. 1089.

³² Zob. K. Z a w a d a [w:] *System...*, dz. cyt., s. 815.

³³ Tak Z. R a d w a Ń s k i [w:] *System prawa cywilnego*, t. III, cz. 2, *Zobowiązania – część szczegółowa*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1976, s. 1088.

³⁴ W istocie chodzi tu o każdą sytuację, kiedy dowolna ilość osób – więcej niż jedna – spełni ten warunek.

³⁵ Tak Z. R a d w a Ń s k i [w:] *System prawa cywilnego...*, dz. cyt., s. 1090–1091.

³⁶ Zob. K. Z a w a d a [w:] *System...*, dz. cyt., s. 808.

Pewne kontrowersje dotyczą także interpretacji treści art. 920 § 3 k.c. Zostaną tu jedynie zasygnalizowane. Przepis ten dotyczy sytuacji współdziałania przy wykonaniu czynności objętej przyrzeczeniem publicznym. Zgodnie z tym uregulowaniem nagroda należy się wszystkim osobom, które współdziałały przy wykonaniu czynności (zgodnie z art. 921 k.c. dotyczy to odpowiednio nagrody konkursowej). Problemem jest wielkość udziału takich osób w nagrodzie. Jeśli uznać to uregulowanie za *lex specialis* w stosunku do przepisów ogólnych o wielości wierzycieli (art. 379, 381–383 k.c.), to kompetencje do podziału nagrody należy przyznać przyrzekającemu, a dodatkowo w przypadku sporu uznać za zasadne rozstrzygnięcie sądowe. Jeśli przyznać natomiast prymat regulacji ogólnej, to zgodnie z uregulowaniem kodeksowym ewentualny spór rozstrzygnie sąd, ale zasadniczo zadecyduje treść stosunku łączącego współwykonawców. W przypadku braku podstaw do takiego rozstrzygnięcia udział w nagrodzie należy uznać za równy (art. 378 i 379 w zw. z art. 383 k.c.).

Przyrzekający na wypadek sporu między współwykonawcami przyrzeczenia publicznego może złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego, co może prowadzić do całkowitego uwolnienia go od zobowiązania. A jeśli ze względu na przedmiot nagroda jest niepodzielna, może spełnić swoje świadczenie wszystkim zgłaszającym się w takich okolicznościach łącznie (art. 381 § 2 i art. 467 k.c.)³⁷.

7. Nagroda konkursowa (konkurs) jako forma przyrzeczenia publicznego

7.1. Zasady ogólne

Wyodrębnionym rodzajem przyrzeczenia publicznego jest nagroda konkursowa uregulowana zasadniczo w art. 921 k.c. jako – publiczne przyrzeczenie nagrody za najlepsze dzieło lub za najlepszą czynność. Z przepisu wynika wymóg oznaczenia terminu, w ciągu którego można ubiegać się o nagrodę, który to termin sankcjonowany jest bezskutecznością konkursu (§ 1). Ponadto uregulowanie to określa podmiot, który rozstrzyga o dopuszczeniu do konkursu oraz o przyznaniu nagrody konkursowej – jest nim zasadniczo przyrzekający, który jednak może zastrzec odmiennie i powierzyć stosowne decyzje innym osobom (§ 2). Wynikają też z niego warunki nabycia przez przyrzekającego własności nagrodzonego dzieła (zasady te stosuje się odpowiednio do nabycia praw do przedmiotów własności intelektualnej), uzależniając ten skutek od zastrzeżenia go w przyrzeczeniu, określając zarazem chwilę nabycia własności – w powiązaniu z chwilą wypłacenia nagrody (§ 3).

Walory konkursu dla przyrzekającego wydają się być w praktyce obrotu oczywiste. Ta forma przyrzeczenia publicznego stwarza bowiem możliwość wyboru, a więc potencjalnie otwiera drogę nie tylko do „znalezienia” wykonawcy oczekiwanego świadczenia, ale także swoistej konkurencji między wykonawcami, którzy są w stanie wykonać konkretną czynność. Treść uregulowania kodeksowego oznacza, że ustawodawca nie ogranicza w żaden sposób dziedziny, jakiej może dotyczyć taki konkurs.

Zasadnicze różnice pomiędzy konkursem a pozostałymi przedmiotami przyrzeczenia publicznego jawią się, jak można ocenić na tle treści art. 921 k.c., stosunkowo jasno. W pierwszym rzędzie różnice te dotyczą samego przedmiotu przyrzeczenia. Przepis art. 921 k.c. określa to jako „najlepsze dzieło” lub „najlepszą czynność”, natomiast zgodnie z art. 919 k.c.

³⁷ Tamże, s. 810–811.

jest nim „oznaczona czynność”. Tak więc obok czynności pojmowanej funkcjonalnie, jako pewne działanie odpowiadające treści przyrzeczenia, może być to także rezultat takich działań w postaci dzieła, czyli określonego przedmiotu materialnego, a także niematerialnego. W praktyce zwykle rodzi to problem nabycia praw do takiego rezultatu³⁸. Przy czym nie wyłącza to objęcia konstrukcją konkursu samej czynności bez względu na rezultat – co zwykle dotyczy udziału w konkursach wokalnych, instrumentalnych, także zawodach sportowych itp. W drugim rzędzie odmiennie uregulowany zostały podstawy nabycia prawa do nagrody. Z jednej strony jest nim nadal wykonanie określonej czynności, ale dodatkowo pojawia się element weryfikacji w postaci uznania, że skonkretyzowane starania mają charakter „najlepszych” na tle innych spełniających to pierwsze świadczenie. Z omawianym uregulowaniem łączy się także konieczność oznaczenia terminu, w ciągu którego istnieje możliwość ubiegania się o nagrodę konkursową. Rozwiązanie to postrzegane jest jako chroniące interesy zgłaszających się. Ma zapewnić, że przyrzekający nie będzie mógł uchylić się od spełnienia świadczenia wypłacenia nagrody, a dodatkowo przyrzeczenie nagrody staje się w tych okolicznościach nieodwołalne, tym bardziej że wyłączona jest możliwość samodzielnego przesunięcia tego terminu po wpłynięciu prac ubiegających się o nagrodę.

Z punktu widzenia przyrzekającego najistotniejszą odmiennością konkursu jest możliwość wyboru i oceny prac oraz czynności podjętych przez uczestników konkursu. Uczestnicy konkursu muszą liczyć się z konsekwencjami subiektywnych ocen dokonywanych w tym zakresie przez przyrzekającego. Praktyczna realizacja takiej oceny pozostawiona jest przyrzekającemu, stąd też to od niego zależy, czy ocena będzie miała bardziej lub mniej zobiektywizowany charakter. „Obiektywizacji” takich ocen służy oddanie rozstrzygnięcia do kompetencji „jury”, „sądu konkursowego”, który składa się ze znawców przedmiotu konkursu. Ale uregulowanie prawne nie narzuca przyrzekającemu w tym zakresie żadnych weryfikowalnych prawnie obowiązków. Tak więc decyduje on sam także o składzie takiego ciała i sposobie jego wyboru. Przy czym formalne powołanie takiego organu należy traktować jako trwałe przejście uprawnień przyrzekającego do dokonania oceny wywołującej konkretne skutki prawne.

W praktyce dostrzega się, że powołane w ten sposób sądy konkursowe zwykle działają dwuetapowo. W pierwszym rzędzie dokonują oceny wstępnej, którą można określić jako formalną, a więc z punktu widzenia, czy spełniają wymogi wynikające z przyrzeczenia publicznego umożliwiające dopuszczenie do oceny merytorycznej. Ze względu na weryfikowalny punkt odniesienia takiej oceny w postaci treści przyrzeczenia należy dopuścić zmianę lub odwołalność dokonanych rozstrzygnięć. A dopiero następnie dochodzi do wyłonienia „najlepszej” pracy, co można określić jako rozstrzygnięcie „merytoryczne”. Należy uznać, że takie rozstrzygnięcie jest wiążące i dla przyrzekającego, i dla uczestników konkursu i nie podlega zaskarżeniu. Odmienna ocena prowadziłaby do usunięcia podstawowej cechy skonstruowanego przez ustawodawcę w opisany powyżej sposób stosunku. Ewentualna kontrola prawidłowości przebiegu konkursu musi zostać z tych powodów ograniczona jedynie do kwestii formalnych oraz tych, które pozwalają na obiektywizację. Przykładowo w przypadku zawodów sportowych dotyczy to ewentualnej kontroli prawidłowości faktycznej ustalenia nadającego się do parametrycznej oceny uzyskanego wyniku – długości skoku i innych parametrów.

³⁸ Znajdą wtedy często zastosowanie uregulowania szczególne – np. w przypadku utworów przepisy art. 41 i nast. ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz. U. z 2006 r., Nr 90, poz. 631 ze zm.).

W każdym z przypadków przyrzeczenia konkursowego to przyrzekający ponosi odpowiedzialność za rozstrzygnięcie konkursu. W razie braku podjęcia takiej czynności uczestnikom konkursu nie przyznaje się jednak odszkodowania w postaci nagrody konkursowej, a więc szkody ewentualnej³⁹. Stanowisko to zasługuje na aprobatę – wszak w ujęciu konstrukcji ustawowej w każdym przypadku to od przyrzekającego zależy wybór uprawnionego do nagrody konkursowej. Tak więc zasadniczym uprawnieniem uczestników konkursu jest możliwość żądania zwrotu wydatków i kosztów poniesionych w związku z ubieganiem się o nagrodę. Swoboda przyrzekającego nie obejmuje jednak możliwości zmniejszenia ogólnej sumy nagród pieniężnych objętych przyrzeczeniem. Jeśli pragnie zachować taką możliwość, musi dokonać wstępnie stosownego zastrzeżenia i dopiero wtedy możliwa jest zmiana pierwotnej liczby nagród lub weryfikacja ich wysokości.

Opisane tu skutki przyrzeczenia konkursowego dotyczą także sytuacji, w której przyrzekający na podstawie odrębnego stosunku powierza jego organizację innemu podmiotowi. W stosunku do uczestników konkursu zasadnicze prawa i obowiązki przysługują i ciążyą na przyrzekającym. Tak więc do jego oświadczeń stosuje się ewentualnie uregulowania ogólne dotyczące wykładni oświadczenia woli (art. 65 § 1 k.c.).

7.2. Nabycie praw do nagrodzonego dzieła

Ustawodawca w regulacji kodeksowej⁴⁰ nie przewiduje – jako skutku wprost wynikającego z ustawy – nabycia przez przyrzekającego własności materialnego nośnika nagrodzonego dzieła, także praw do przedmiotów własności intelektualnej, które niejednokrotnie stanowią przedmiot konkursu, w wyniku nagrodzenia konkretnego uczestnika przyrzeczoną nagrodą⁴¹. W praktyce konieczne jest dla osiągnięcia tych skutków odpowiednie zastrzeżenie w treści przyrzeczenia. Można dodać, że skuteczność takiego zastrzeżenia w zakresie nabycia praw wyłącznych dotyczy tylko praw majątkowych, prawa osobiste – w tym do przedmiotów własności intelektualnej – są niezbywalne. Dopuszczalne jest jednak wyrażenie zgody na określone korzystanie z dóbr osobistych (np. z wizerunku osoby fizycznej) lub powierzenie przyrzekającemu wykonywanie praw osobistych.

Przepis art. 921 § 3 k.c. posługuje się aktualnie zdezaktualizowaną – wobec zmian w uregulowaniu prawa autorskiego i wynalazczego – terminologią, regulując obok nabycia własności nabycie „praw autorskich i wynalazczych”. Należy przyjąć jednak, że brak jest wyraźnych podstaw, aby nabycie konkursowe nie dotyczyło np. nagrodzonych przedmiotów praw pokrewnych (artystycznych, wykonań i innych uregulowanych w art. 85 i nast. ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych⁴²) lub nie będących utworami, tzw. baz danych *sui generis* w rozumieniu ustawy z 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych⁴³. Chwilą przejścia wskazanych tu praw jest chwila wypłaty nagrody. W ujęciu ustawowym przejście tych praw nie wymaga dodatkowych formalności i stanowi ekwiwalent wypłaconej nagrody.

³⁹ Tak K. Z a w a d a [w:] *Kodeks cywilny...*, dz. cyt., s. 644.

⁴⁰ Odmiennie skutek ten objęty jest uregulowaniem konkursu, którego dotyczy art. 110 PrZamPubl.

⁴¹ Zob. w tej kwestii wyr. SN z 1.06.1978 r., IV PR 114/78, OSN z 1979 r., Nr 1, poz. 13; glos.: J. Barty, „Państwo i Prawo” 1980, nr 6, s. 168 i nast. oraz J. Fiółki, OSP 1979, Nr 11, poz. 192.

⁴² Tekst jednolity: Dz. U. z 2006, Nr 90, poz. 631 ze zm.

⁴³ Dz. U. Nr 128, poz. 1402 ze zm.

7.3. Konkursy zamknięte

Jak wyżej wskazano, wątpliwości dotyczą kwalifikacji prawnej jako przyrzeczenia publicznego przypadków tzw. „konkursów zamkniętych”. Wynikają one z interpretacji przesłanki ogłoszenia publicznego oświadczenia w tej sprawie i wynika to z tego, że zwykle w konkursach bierze udział określona liczba imiennie zaproszonych uczestników. W tym miejscu należy dodatkowo podkreślić, że za podlegające omawianej tu regulacji uznaje się konkursy zawierające przyrzeczenie publiczne skierowane do oznaczonej grupy zawodowej lub środowiskowej. I tak zgodnie z wyrokiem SN z 28 kwietnia 1969 r. przyrzeczenie nagrody nosi charakter publiczny w tym sensie, że nie jest adresowane do określonej, z góry znanej osoby, lecz do grupy osób, spośród których zostanie w przyszłości wyłoniony – w sposób określony w warunkach konkursu – autor dzieła najlepszego i że zobowiązany do wypłacenia nagrody jest nie ten, kto zajmuje się organizowaniem konkursu, lecz ten, kto przyrzeka nagrodę⁴⁴.

Można też dodać, że w literaturze występuje kontrowersyjna ocena, iż konkursy takie należy kwalifikować jako wynik „jednostronnej nienazwanej czynności prawnej”, do której odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy o przyrzeczeniu publicznym⁴⁵. Wydaje się jednak, że ocena taka nie może się ostać, jeśli przyjmiemy w aktualnym stanie prawnym, że obowiązuje zasada *nummerus clausus* jednostronnych czynności prawnych – jako wniosek *a contrario* wynikający z zasady swobody konstruowania treści umów z art. 353¹ k.c.

7.4. Konkursy w zakresie zamówień publicznych – wzmianka

Istotne odrębności dotyczą konkursów, do których stosuje się uregulowanie dotyczące zamówień publicznych. Odmienności te zasadniczo wynikają z uregulowania szczególnego dotyczącego zamówień publicznych i nie zostaną szczegółowo tu omówione⁴⁶. Wskazać należy zwłaszcza na bardziej precyzyjne określenie przesłanki „publiczności” ogłoszenia wynikające z art. 115 PrZamPubl oraz odmienne określenie przedmiotu konkursu w art. 110 tej ustawy jako wykonanie i przeniesienie prawa do wybranej przez sąd konkursowy pracy konkursowej, w szczególności z zakresu planowania przestrzennego, projektowania urbanistycznego, architektoniczno-budowlanego oraz przetwarzania danych, co dotyczy zasadniczo także skutku w postaci przeniesienia na organizatora bez dodatkowej czynności (umowy) praw majątkowych do tak określonego rezultatu. Podstawowe konsekwencje tych odmienności wymagają w szerszym zakresie uwzględnienia dalszych uregulowań szczególnych – wynikających zwłaszcza z przepisów dotyczących przedmiotów własności intelektualnej⁴⁷.

⁴⁴ Zob. w tej kwestii wyr. SN z 28 kwietnia 1969 r., II CR 72/69, OSPiKA 1970 r., Nr 3, poz. 63

⁴⁵ Tak S. Grzybowski w głosie do wskazanego w poprzednim przypisie wyroku SN, OSPiKA 1970 r., Nr 3, poz. 63, Z. Radwański [w:] *System prawa cywilnego...*, dz. cyt., s. 1095.

⁴⁶ Zob. szerzej A. Niewęglowski, *Konkurs...*, dz. cyt., s. 68 i nast.

⁴⁷ Zob. tamże, s. 71 i nast.

Bibliografia

- Błahuta F. [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 2, Warszawa 1972.
- Czachórski W., *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 2003.
- Ćmikiewicz G., *Konstrukcja prawna konkursów o stworzenie dzieła w rozumieniu prawa autorskiego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1978, z. 17, *Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej*.
- Gudowski J. [w:] *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga III. Zobowiązania*, t. 2, Warszawa 2002.
- Jezioro J. [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2013.
- Mularski K., *Przyrzeczenie publiczne – wybrane problemy semiotyczne i dogmatyczne*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Społeczny” 2008, z. 4.
- Niewęglowski A., *Konkurs w prawie zamówień publicznych a przyrzeczenie publiczne w ujęciu Kodeksu cywilnego*, cz. I, *Zamówienia publiczne*, „Doradca” 2009, nr 5.
- Ohanowicz A., *Przyrzeczenie publiczne*, Poznań 1920.
- Pazdan M., *Przyrzeczenie publiczne w prawie prywatnym międzynarodowym*, „Państwu i Prawo” 1989, nr 1.
- Piechocki W., *Konkurs jako źródło zobowiązań*, „Studia Prawnicze” 1971, nr 31.
- Piechocki W., *Odpowiedzialność odszkodowawcza osoby ogłaszającej konkurs*, „Nowe Prawo” 1971, nr 9.
- Piechocki W., *Prawne zasady realizacji konkursów*, Warszawa 1976.
- Radwański Z., Panowicz-Lipska J., *Zobowiązania – część szczegółowa*, Warszawa 2004.
- Radwański Z. [w:] *System prawa cywilnego*, t. 3, cz. 2, *Zobowiązania – część szczegółowa*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1976.
- Radwański Z. [w:] *System prawa prywatnego*, t. 2, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, Warszawa 2002.
- Szpunar A., *Przyrzeczenie nagrody konkursowej*, „Nowe Prawo” 1971, nr 3.
- Ustalenie wysokości odszkodowania z tytułu nieprawidłowości w konkursach*, „Nowe Prawo” 1972, nr 5.
- Zarys prawa cywilnego*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2014.
- Zawada K., *Charakter prawny wzorców dotyczących konkursów na dzieła plastyczne, architektoniczne i urbanistyczne*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1981, z. 25, *Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej*.
- Zawada K. [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 2, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2008.
- Zawada K., *Przyrzeczenie publiczne w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 1987.
- Zawada K. [w:] *System prawa cywilnego*, t. 8, *Prawo zobowiązań – część szczegółowa*, red. J. Panowicz-Lipska, Warszawa 2004.
- Zawada K., *Z problematyki nagród konkursowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1987, z. 44, *Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej*.